

UCHWAŁA NR XL/786/17

RADY MIASTA KATOWICE

z dnia 27 kwietnia 2017 r.

w sprawie nadania placowi położonemu na terenie miasta Katowice nazwy "Rondo Książąt Pszczyńskich"

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 13 w związku z art. 6 i 7 ust. 1 pkt 2, art. 40 ust. 1 i art. 42 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2016 r., poz. 446 z późn. zm.) oraz art. 8 ust. 1a ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1440 z późn. zm.), po przeprowadzeniu konsultacji społecznych w trybie art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2016 r., poz. 1817 z późn. zm.).

**Rada Miasta Katowice
uchwała:**

§1. 1. Nadać nazwę "Rondo Książąt Pszczyńskich" placowi (rondu) położonemu u zbiegu ulic: Pawła Kołodzieja oraz Bielskiej w dzielnicy Murcki.

2. Plac, o którym mowa w ust. 1, stanowi drogę publiczną, położoną na działkach: nr 304/52, 305/54, 961/50, 1000/162, 1001/153 karta mapy 19 obręb Górne Lasy Pszczyńskie będących własnością Miasta Katowice, nr 962/51, 969/57, 973/57, 1005/162, 1009/162 karta mapy 19 obręb Górne Lasy Pszczyńskie będących własnością Skarbu Państwa oraz nr 997/97 karta mapy 19 obręb Górne Lasy Pszczyńskie będących własnością Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym Katowickiego Holdingu Węglowego S.A. z siedzibą w Katowicach. Usytuowanie ulicy ilustruje szkic sytuacyjny, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

3. Informacja historyczna o patronach placu stanowi załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

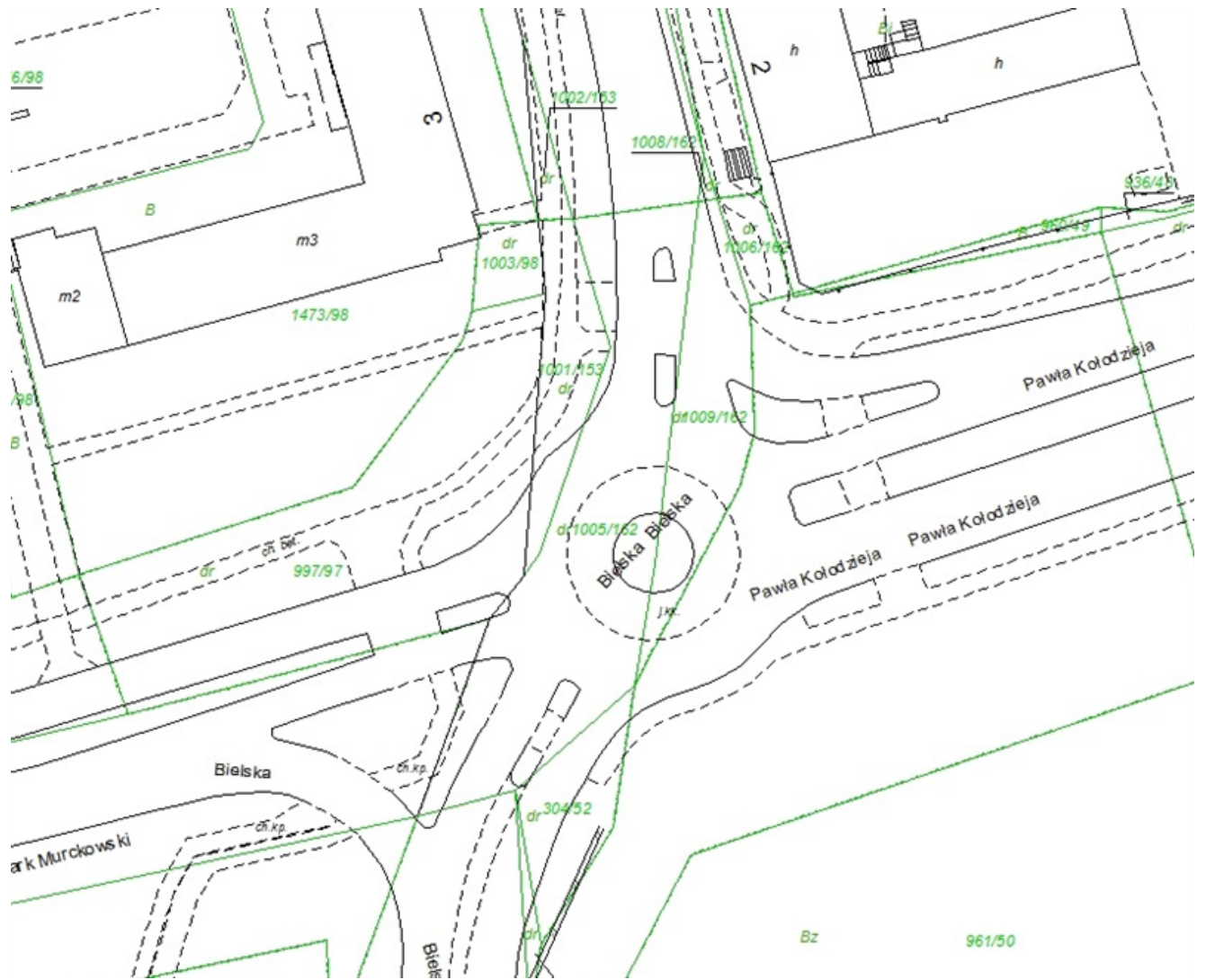
§2. Wykonanie uchwały powierzyć Prezydentowi Miasta Katowice.

§3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego.

Przewodnicząca Rady Miasta
Katowice

Krystyna Siejna

RONDO KSIĄŻĄT PSZCZYŃSKICH

Książęta Pszczyńscy – właściciele ziemi pszczyńskiej, stanowiącej od XVI wieku samodzielny jednostkę polityczno-terytorialną. Potocznie tym terminem określa się również wolnych panów stanowych pszczyńskich, nieposiadających tytułu książęcego.

W 1517 roku książę cieszyński Kazimierz II sprzedał ziemię pszczyńską magnatowi węgierskiemu Aleksemu Turzonowi. Umowa została zatwierdzona przez króla Ludwika II Jagiellończyka, który uznawał prawo do swobodnego dysponowania tym terenem przez jego nowego właściciela. W efekcie powstało pszczyńskie wolne państwo stanowe. Tytuł wolnego pana stanowego po raz pierwszy został użyty w 1525 roku w odniesieniu do brata Aleksego, Jana Turzona.

W 1548 roku państwo pszczyńskie stało się własnością biskupa wrocławskiego Baltazara z rodu Promnitzów i w rękach jego rodziny pozostawało prawie dwieście lat. W czasie jego rządów założone zostały Panewniki, Ochojec, Kokociniec i Kostuchna. W 1765 roku ostatni męski przedstawiciel rodu Jan Erdmann w zamian za dożywotnią rentę odstąpił posiadłości pszczyńskie swojemu siostrzeńcowi Fryderykowi Erdmannowi von Anhalt-Cöthen, kończąc tym samym panowanie Promnitzów w pszczyńskim państwie stanowym.

W 1769 roku Fryderyk Erdmann von Anhalt-Cöthen uruchomił na obecnym terenie Murcek kopalnię węgla kamiennego, nazwaną na cześć jego syna Emanuela „Emanuelssegen” czyli „Błogosławieństwo Emanuela” (od 1945 roku „Murcki”). Tym samym rozpoczął regularne wydobywanie tego surowca (prawdopodobnie na niewielką skalę węgiel w tym miejscu eksploatowano już w XVII wieku). Przy kopalni powstała osada górnicza o tej samej nazwie, z której wywodzi się obecna dzielnica Katowic – Murcki. Za czasów Fryderyka Erdmanna w dobrach pszczyńskich uruchomiono jeszcze kilka małych kopalń. Jego syn – Fryderyk Ferdynand, następny pan na Pszczynie, w 1798 roku założył w Wesołej pierwszą hutę wykorzystującą przełomową metodę wytopu cynku z rud galwanowych w tzw. piecach muflowych, wynalezioną przez Johanna Christiana Ruhrberga, zatrudnionego w książęcej hucie szkła w Wesołej. Kolejny z rodu Anhaltów – Henryk, w 1824 roku uzyskał od Głównego Urzędu Górniczego w Brzegu przywilej regale górniczego – wyłączne prawo do wszelkich kopalni znajdujących się na terytorium państwa pszczyńskiego. Przywilej ten okazał się kluczowy dla rozwoju późniejszego koncernu przemysłowego książąt pszczyńskich.

W 1825 roku Henryk otrzymał prawo do używania tytułu księcia (niem. Fürst) Pszczyny, a wolne państwo stanowe stało się księstwem pszczyńskim.

Na mocy odpowiednich umów sukcesyjnych po bezpotomnej śmierci Henryka von Anhalt-Cöthen w 1847 roku, dobra pszczyńskie odziedziczył jego siostrzeniec hrabia Jan Henryk X Hochberg. Pod jego rządami rozbudowano hutę „Ida”, której budowę rozpoczęto za panowania poprzedniego księcia, a kopalnię „Emanuelssegen” poddano modernizacji, wyposażając w maszyny parowe. Hochberg przywiązywał również dużą wagę do rozbudowy sieci drogowej. W 1852 roku uruchomiono ponadto pierwszą w dobrach pszczyńskich linię kolejową z Murcek do Katowic, która umożliwiła znaczne zwiększenie wydobycia węgla w kopalni „Emanuelssegen”.

Po śmierci Jana Henryka X dalsze działania związane z modernizacją dóbr pszczyńskich kontynuował jego syn Jan Henryk XI. Za jego rządów, które przypadły na niemal całą drugą połowę XIX wieku i początek XX wieku wprowadzono nowoczesną gospodarkę leśną, rozwinięto budowę dróg (m.in. w latach 1860-1863 szosa Kobiór-Murcki) i sieci kolejowej (1856 roku linia Rybnik-Mikołów, przedłużona w 1858 roku do Ligoty; w 1870 roku linia Szopienice-Murcki-Pszczyna-Dziedzice), rozbudowano browar w Tychach do rozmiarów największego na Śląsku, uruchomiono nowe kopalnie węgla kamiennego, wśród nich w 1903 roku kopalnię „Boerschächte (od 1937 roku „Boże Dary”), uruchomiono nowe szyby w kopalni „Emanuelssegen” i rozbudowano kolonię górniczą tejże kopalni w Murckach.

Kolejny z dynastii Hochbergów, Jan Henryk XV objął rządy w Pszczynie po śmierci ojca w 1907 roku. W 1922 roku po podziale Śląska pomiędzy Polskę a Niemcy, jego majątek znalazł się po obu stronach granicy. Książę przyjął obywatelstwo polskie, jednocześnie stając się jednym z liderów mniejszości niemieckiej na terenie województwa śląskiego. Światowy kryzys gospodarczy doprowadził do utraty dóbr Hochbergów na terenie Niemiec. W Polsce w 1937 roku na mocy zawartej ugody 56% ich majątku (głównie lasy pszczyńskie) przejęło państwo. Po II wojnie światowej dobra książąt pszczyńskich zostały znacjonalizowane.

W skład ziemi pszczyńskiej przez wieki wchodziły tereny znajdujące się obecnie w granicach Katowic. Jej właściciele z rodu Promnitzów, Anhalt-Cöthen oraz Hochbergów decydowali o ich rozwoju, zakładając m.in. kilka miejscowości, obecnych dzielnic miasta. Ich znaczenie dla historii Katowic jest trudne do przecenienia.

Opracowała: Joanna Tofilska
Muzeum Historii Katowic